

هیپاتیت

واژه‌ای لاتین و به معنای التهاب کبد است و در اثر عوامل مختلف از جمله داروها، ویروس‌ها، بیماری‌های خودایمنی و ژنتیکی پدید می‌آید ولی شایع‌ترین علت آن، ابتلا به عفونت‌های ویروسی است. نوع هیپاتیت را برحسب نوع ویروسی که باعث آن می‌شود نامگذاری می‌کنند، برای مثال هیپاتیت A، هیپاتیت B، هیپاتیت C.

تا چند سال قبل، امیدی به درمان قطعی بیماران مبتلا به هیپاتیت نبود ولی امروزه با رشد روزافزون دانش پزشکی و افزایش آگاهی مردم، تشخیص‌ها دقیق‌تر و درمان‌ها موثرتر شده و از موارد مرگ و میر مبتلایان کاسته شده است.

سازمان بهداشت جهانی، گزارش داده ۴۰۰ میلیون نفر در دنیا حامل ویروس هیپاتیت B هستند که از این تعداد یک میلیون و ۴۰۰ هزار نفر در کشور ما زندگی می‌کنند. شیوع هیپاتیت B با تلاش مسوولان از سال ۱۳۷۳ و واکسیناسیون افراد پرخطر، شاغلان علوم پزشکی و نوزادان کاهش چشمگیری داشت. هیپاتیت C هم در افراد خاص مانند بیماران تالاسمی- دیالیزی و هموفیلی که قبل از سال ۱۳۷۵ خون دریافت می‌کردند، دیده می‌شود. در حال حاضر این نوع از هیپاتیت نیز کنترل شده ولی در جمعیت معتادان آمار شیوع همچنان بالاست.

برخی از افراد مبتلا به هیپاتیت بی علامت هستند. برخی دیگر ممکن است این علائم را نشان دهند:

- بی‌اشتهایی.
- تهوع و استفراغ.
- اسهال.
- تیره شدن ادرار و رنگ پریده شدن مدفوع.
- درد شکم.
- یرقان، زرد شدن پوست و چشم.

چند نوع ویروس می‌تواند کبد را آلوده کنند و باعث هیپاتیت شوند. هر یک از اینها با یک حرف الفبا مشخص می‌شوند. سه نوع اصلی از این ویروس‌های هیپاتیت وجود دارند: هیپاتیت A، هیپاتیت B و هیپاتیت C.

هیپاتیت A

ویروس هیپاتیت A به طور عمده از طریق غذا و آب آلوده به مدفوع فرد دچار عفونت، منتقل می‌شود. هیپاتیت A می‌تواند باعث تورم کبد شود، اما ندرتا باعث آسیب کبدی می‌شود.

فرد مبتلا ممکن است احساس ناخوشی مانند ابتلا به آنفلوآنزا کند، یا ممکن است هیچ علامتی نداشته باشد.

این بیماری معمولا پس از چند هفته خود به خود بهبود پیدا می‌کند. واکسنی برای پیشگیری از هیپاتیت A در دسترس است.

عادات بهداشتی می‌تواند به پیشگیری از بیماری کمک کند. دست‌های تان به طور کامل پیش از فراهم آوردن غذا، پس از رفتن به توالت یا پس از عوض کردن پوشک بچه بشویید. در مسافرت‌ها به پاک بودن آب آشامیدنی توجه داشته باشید.

هیپاتیت B

ویروس هیپاتیت B با ورود به بدن در کبد انسان جایگزین می‌شود و شروع به تکثیر و سپس به گردش خون راه پیدا می‌کند. آنتی‌ژن سطحی ویروس (HBSAg) نام دارد و اگر در آزمایش خون وجود این ذرات به اثبات برسد، فرد آلوده تلقی می‌شود. ویروس هیپاتیت B از طریق خون و فرآورده‌های خونی (تزریق خون، خالکوبی، تاتوکردن، سوراخ کردن گوش با وسایل آلوده، مسواک یا ریش تراش آلوده و فرورفتن سوزن)، از مادر به نوزاد (که مهم‌ترین راه انتقال در ایران است)، از راه جنسی (ترشحات مایع منی و ترشحات واژن)، نیش پشه (که بسیار نادر است) و اقدام‌های دندان پزشکی منتقل می‌شود. این ویروس خارج از بدن انسان در برابر حرارت، رطوبت و عوامل شیمیایی بسیار مقاوم است و در حرارت ۲۰- درجه سانتی‌گراد تا 15 سال و در حرارت معمولی اتاق تا ۶ ماه زنده می‌ماند. ویروس هیپاتیت B با جوشاندن اشیای آلوده در ۱۰۰ درجه سانتی‌گراد در مدت ۵ دقیقه و با مواد ضدعفونی‌کننده مانند کلروفرم و فرمالین از بین می‌رود. بیماری می‌تواند بدون علامت باشد. معمولاً بعد از ورود ویروس به بدن و پس از یک دوره نهفتگی، علائمی شبیه سرماخوردگی (ضعف، خستگی، کسالت، تب، درد عضلانی، بی‌اشتهایی و...) ایجاد می‌شود. بعد از مدتی، علائم به صورت زردی و بهبود علائم همراه تیره‌رنگ شدن ادرار یا کمرنگ شدن مدفوع بروز می‌کند. اگر به هر کدام از راه‌های انتقال مشکوک باشیم، حتماً باید برای تضمین به پزشک مراجعه و آزمایش خون انجام دهیم. ویروس می‌تواند سال‌ها نهفته باقی بماند. بیمار هیپاتیته به کسی گفته می‌شود که ویروس هیپاتیت بیش از ۶ ماه در بدنش وجود داشته، حال عمومی‌اش خوب است و در بررسی‌های آزمایشگاهی اختلالی در عملکرد کبدش مشاهده نمی‌شود. میزان ویروس در خون کم است و در فیبرواسکن، فیبروز کبدی دیده نمی‌شود.

بهترین راه مقابله با هیپاتیت B

بهترین راه مقابله با ویروس هیپاتیت B تزریق واکسن است. تزریق واکسن در ۳ نوبت و به فواصل یک ماه و ۶ ماه پس از اولین تزریق انجام می‌شود این واکسن که عضلانی تزریق می‌شود. برای افراد پرخطر مانند کارکنان بهداشتی، همسر، فرزند، والدین و تمامی کسانی که با فرد ناقل هیپاتیت B زندگی می‌کنند، کودکان زیر ۹ سال و بیمارانی که در معرض تزریق خون (هموفیلی، تالاسمی، همودیالیز و معتادان تزریقی) هستند، ضروری است. بیماران مبتلا به هیپاتیت B می‌توانند ازدواج کنند، به شرط اینکه همسرشان واکسیناسیون کامل دریافت کند.

هیپاتیت B درمان دارد؟

هیپاتیت مزمن به درمان نیاز دارد و در صورت درمان دارویی، به هیپاتیت غیرفعال تبدیل می‌شود. داروها تزریقی و خوراکی هستند. داروهای تزریقی ۶ ماه تا یک سال و داروهای خوراکی بیش از ۵ سال تجویز می‌شوند. بیماران همیشه باید تحت نظر پزشک باشند. اگر بیماری پیشرفته شود، ممکن است کبد از کار بیفتد و به پیوند کبد نیاز باشد. امروزه می‌توان با هیپاتیت B به راحتی زندگی کرد، تشکیل خانواده داد و حتی صاحب فرزند شد.

هیپاتیت C

این ویروس پس از تماس فرد سالم با خون بیمار مبتلا به ویروس هیپاتیت C وارد بدن می‌شود ولی از طریق بوسه، سرفه، عطسه، آب و غذای مشترک منتقل نمی‌شود. ویروس در محیط خارج از بدن خشک می‌شود و به مدت ۳ ماه زنده می‌ماند و با جوشاندن شیء آلوده در دمای ۱۰۰ درجه سانتی‌گراد و ۵ دقیقه نابود خواهد شد. شایع‌ترین راه انتقال، روش تزریقی است که بیش از ۵۰ درصد موارد را شامل می‌شود. بیشتر مبتلایان، معتادانی هستند که از سرنگ مشترک برای تزریق استفاده می‌کنند و انتقال از طریق جنسی نسبت به هیپاتیت B کمتر است. متأسفانه تاکنون واکسنی ساخته نشده که بتواند در برابر ویروس مصونیت ایجاد کند. یکی از راه‌های انتقال از طریق جنسی است ولی شانس این انتقال بسیار اندک است و فرد مبتلا می‌تواند ازدواج کند و حتی بچه‌دار شود.

دو نوع هپاتیت C وجود دارد؛ نوع اول حاد(عفونت کوتاه مدت) و نوع دوم مزمن(عفونت بلندمدت) نام دارد. نوع اول، علائم خفیفی مانند آنفلوانزا دارد ولی نوع دوم بیماری طول می کشد و حتی در برخی موارد تا ۱۵ سال فرد مبتلا از وجود ویروس در بدنش بی اطلاع است و اتفاقی مثلا در اهدای خون کشف می شود. علائم این بیماری خستگی، گلودرد خفیف، کاهش اشتها، تهوع و استفراغ، درد قسمت فوقانی راست شکم(کبد)، درد مفاصل، خارش پوست، تغییر رنگ ادرار و سفیدی چشم و درد عضلانی است. بعد از ۲۰ سال ۸۵ درصد بیماران دچار آسیب شدید کبدی می شوند و سیروز کبدی آشکار خواهد شد.

شرح حال بیمار، معاینه و آزمایش های خونی، تشخیص را مسجل می کنند. اغلب میزان آنزیم های کبدی در خون مبتلایان بالاست. برای تعیین اینکه ویروس باعث درگیری کبد شده یا نه، نمونه برداری انجام می شود. امروزه روشی به نام فیبرواسکن که کاملا تهاجمی و بدون درد است، به یافته ها کمک می کند بنابراین کسانی که یکی از عوامل خطر را دارند، بهتر است با پزشک در این باره مشورت کنند.

بهترین راه مقابله با هپاتیت C

هپاتیت C در مواردی به درمان دارویی نیاز دارد. اگر آسیب کبدی خفیف باشد، ممکن است به درمان دارویی نیاز نباشد زیرا داروها عوارض زیادی دارند و گران هستند. گاهی درمان دارویی لازم است و پاسخ به درمان به میزان آسیب کبدی بیمار، مقدار ویروس موجود در بدن و نوع ویروس هپاتیت C بستگی دارد. درمان به مراقبت فرد از خون نیز بستگی دارد. ورزش، غذاهای سالم، ترک دخانیات و پرهیز از الکل و موادمخدر کمک زیادی به روند درمانی می کند./